

Historia i Estetyka Obrazu Fotograficznego (cz. 2)

Konspekt zajęć z przedmiotu Wiedza o Kulturze

Cel: kształtowanie świadomego odbioru obrazu fotograficznego; modelowanie krytycznego spojrzenia na otaczające nas obrazy (kultura obrazkowa).

Cele szczegółowe:

- uczeń potrafi wymienić najważniejszych twórców, rozpoznaje ich dzieła (ikony fotografii),
- uczeń rozpoznaje najważniejsze dzieła fotograficzne, potrafi umiejscowić je w czasie oraz opisać przedstawione sytuacje,
- uczeń potrafi wymienić najważniejsze nurty w fotografii XIX i XX w.

Metody:

- wykład, pogadanka,
- dyskusja,
- praca w grupach.

Środki dydaktyczne:

- prezentacja,
- reprodukcje,
- film („Sto zdjęć naszego stulecia”).

Sylwetki wielkich fotografików przełomu XIX i XX wieku

Uczniowie w kilku osobowych grupach wybierają jeden, z pośród kilku zaprezentowanych zbiorów reprodukcji fotograficznych. W ciągu 10 minut przygotowują wypowiedź, w której powinna zawierać się próba odpowiedzi na następujące pytania: - co lub kogo przedstawiają fotografie (osoby, sytuację, wydarzenie); - kiedy powstały oraz uzasadnienie dokonanego wyboru. Prowadzący realizuje część teoretyczną zajęć w oparciu o zaprezentowane przez uczniów przykłady, konfrontując wypowiedzi na temat poszczególnych fotografii z faktami historycznymi.

Oprócz fotografików – naukowców, poświęcających czas na ciągłe doskonalenie techniki i technologii fotograficznych, coraz częściej pojawiali się fotograficy – zawodowcy, oraz fotograficy – artyści. Zwiększenie zapotrzebowania na fotografię portretową – rodzinną, prowadzi do ustanowienia zawodu – fotografa. Wynalazek fotografii zainteresował także wielu artystów, którzy z początku widzieli w nim pomoc przy tworzeniu obrazów, wkrótce jednak przekonali się, że sam obraz fotograficzny może stać się wartościowym dziełem. Fotografia zyskuje rangę sztuki. Organizowane są coraz częściej wystawy fotograficzne.

Gaspard Felix Tournachon – Nadar¹

- *fotografia jako rzemiosło kontra fotografia artystyczna*
- *fotografia lotnicza (użyteczność)*

Urodzony w 1820 roku francuski fotograf, grafik, satyryk i literat. Fotografiami interesuje się od 1852 r. Obracał się w kręgach literacko artystycznych Paryża. Dzięki temu wykonał wiele znakomitych portretów ówczesnych francuskich osobistości. Wśród nich znalazły się portrety takich postaci jak: Wiktor Hugo, Aleksander Dumas, George Sand, Sarah Bernhardt. Wykorzystuje swoje zamiłowanie do lotów balonowych, zabiera aparat fotograficzny do kosza balonu. Tym samym wykonuje pierwsze zdjęcia lotnicze. Wkrótce okazuje się, że jego zdjęcia są niezwykle przydatne dla rozpoznania wojskowego i kartografii. Jako pierwszy też, wraz z synem, fotografuje paryskie katakumby. Zmarł w roku 1910 zostawiając wiele cennych fotografii.

Roger Fenton

- *dokumentacja działań wojenny (fotografia reporterska)*

Angielski fotograf żyjący w latach (1819 – 1869). Jako pierwszy wykorzystuje aparat fotograficzny do dokumentacji działań wojennych. Zyskuje miano pierwszego fotoreportera wojennego². Ze względu na stosowaną moką metodę kolodionową konstruuje specjalne ruchome laboratorium. Wykonuje ponad 300 doskonałych zdjęć o tematyce wojennej. Uzyskuje tytuł fotografa królewskiego, zakłada pierwsze stowarzyszenie fotograficzne.

Erich Salomon

- *fotografia reporterska*

Żyjący w latach 1886 – 1944, fotoreporter niemiecki, z wykształcenia prawnik. Wykonuje potajemnie zdjęcia z procesu sądowego, które następnie zostały opublikowane w „Berliner Illustrierte”, wywołujące sensacje i przynoszące mu pierwsze fotoreporterskie laury³. W 1929 r. fotografuje w sądzie angielskim, w którym fotografowanie było zabronione. Wykorzystując swój niski wzrost i pomysłowość utrwalił wiele scen z rozmów politycznych. Jego album zawiera wiele „podchwyconych” portretów ówczesnych mężów stanu. Do historii przeszło słynne powiedzenie mówiące o tym, iż bez Salomona, żadne ważne spotkanie nie może się odbyć.

¹ opracowano na podstawie: Mikołaj Iliński, Ryszard Kreyser: Ilustrowana...; op. cit.

² Jan Kosidowski: Zawód...; op. cit.

³ <http://fototapeta.art.pl/fti-salomon.html>

Jan Bułhak (1876 – 1950)

- *fotografia jako sztuka*
- *ZPAF*

Zajmował się publicystyką. Jest twórcą pojęć: fotografia ojczysta, fotografika, fotografik. Wprowadza nowe pojęcia w celu odróżnienia efektów pracy fotografa jako niereprezentujących walorów sztuki⁴. Fotografuje od 1905 r. W 1912 r. otwiera własną pracownię w Wilnie. Jego zdjęcia przyczyniają się do popularyzacji polskiej fotografii na wystawach i konkursach zagranicznych. Po drugiej wojnie światowej, nadal uprawia fotografię ojczystą: krajobrazy, architektura. Był także jednym z współorganizatorów, działającego do dziś, Związku Polskich Artystów Fotografików.

Eugene Atget

- *miejski krajobraz (klimat)*

Jeden z najwybitniejszych, jednakże docenionych dopiero po śmierci, fotografów francuskich. W młodości wykonywał rozmaite zawody. Był marynarzem, aktorem, potem także malarzem. Jednakże najdłuższy okres swojego życia poświęcił sporządzając dokumentacje fotograficzne, które później odsprzedawał artystom malarzom⁵. Fotografował ulice Paryża, katoryniarzy, dziewczyny uliczne. Z jego prac korzystali min.: Braque i Utrillo. W swoich fotografiach zawarł klimat miasta. Zarobione pieniądze przeznaczał w całości na fotografię. Zmarł w 1927 w zapomnieniu i nędzy. Tylko dzięki przypadkowemu odkryciu, fotografie Eugene Atget zachowały się, uzyskując po latach rozgłos i uznanie.

⁴ Mikołaj Iliński, Ryszard Kreyser: Ilustrowana...; op. cit.

⁵ Mikołaj Iliński, Ryszard Kreyser: Ilustrowana...; op. cit.

Margaret Julia Cameron⁶

- *portret psychologiczny*

Mistrzyni fotograficznego portretu psychologicznego. Urodziła się w 1815 roku w Anglii, zmarła w roku 1879. Jako żona bogatego plantatora, wiedzie spokojne, zamożne życie. Wszystko zmienia się, gdy mając 48 lat niespodziewanie dostaje od córki aparat fotograficzny. Nie mając pojęcia jak się wykonuje zdjęcia, zapalała do fotografii szaleńczym entuzjazmem. Nowe zainteresowanie pani Cameron najbardziej odbiło się na domownikach. Szopa na węgiel, wkrótce przemieniła się w laboratorium, dom przesiąkł zapachem chemikalii, służba pełniła rolę laborantów i modeli. Margaret Julia Cameron przeszła do historii jako bardzo wymagająca

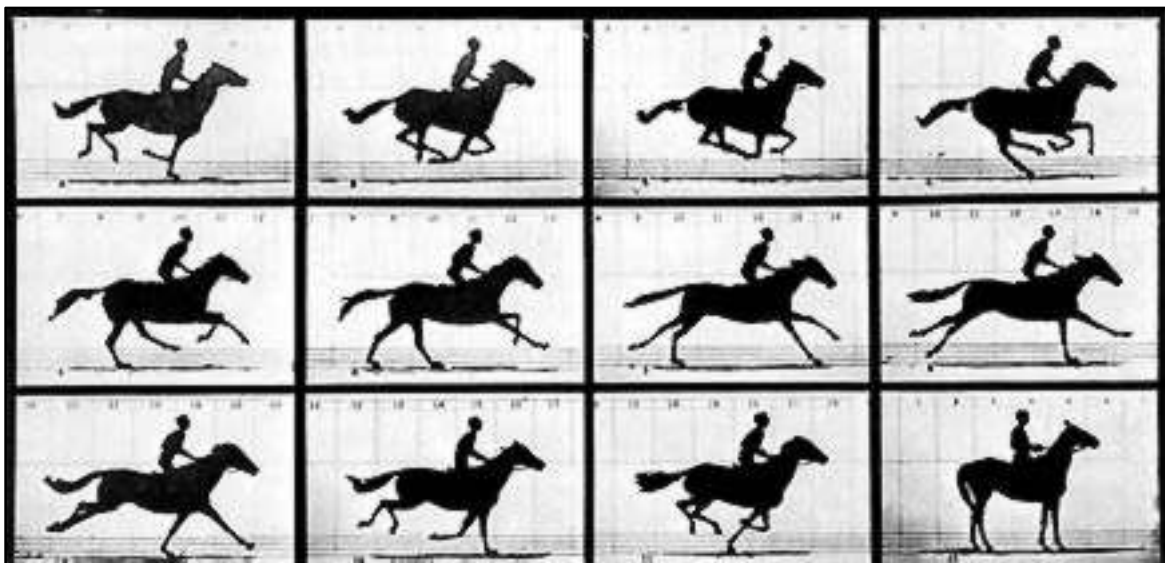
fotograficzka, której nawet takie znakomitości jak poeta Browning czy dramaturg Alfred Tennyson, nie potrafili odmówić wielogodzinnego pozowania do zdjęć. W swoich portretach łamała wszelkie konwencje epoki. Zbliżenia, naturalne tło, brak retuszu, były nie do zaakceptowania w tamtych czasach. Niestety jej niestaranna technika laboratoryjna dała znać o sobie po kilku latach. Zdjęcia bladły, kontur zanikał, i tylko dzięki licznym reprodukcjom możemy dziś podziwiać mistrzostwo w wydobywaniu cech charakteru portretowanej osoby.

⁶ opracowano na podstawie: Jan Kosidowski: Zawód...; op. cit.

Edweard James Maybridge (1830 – 1904)

- *badania naukowe*
- *rozwój kinematografii*

Edweard James Maybridge był angielskim fotografikiem pracującym głównie w Stanach Zjednoczonych. Zasłynął jako dokumentalista stadiów ruchu konia w galopie. Szereg zdjęć wykonanych przez dużą ilość aparatów fotograficznych połączył w cykl obrazujący poszczególne stadia ruchu. Nowatorską technikę wykorzystał także do badań poszczególnych faz ćwiczeń gimnastycznych. W ten sposób wykonane serie odtwarzał za pomocą specjalnie skonstruowanego aparatu projekcyjnego. Przyczynił się do rozwoju chromofotografii i kinematografii⁷.

⁷ Mikołaj Iliński, Ryszard Kreyser: Ilustrowana...; op. cit.

Henri Cartier - Bresson

- *agencja Magnum*

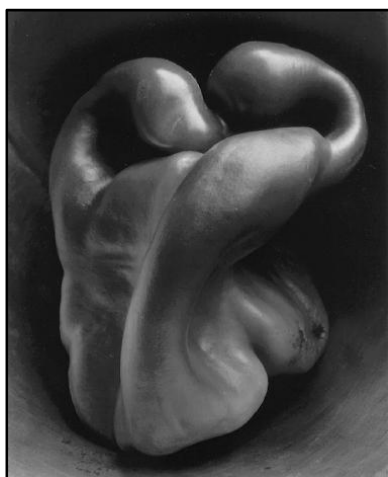
Wybitny fotoreporter francuski. Urodzony w 1908 r. fotografią zajmuje się od 1930 r. Fotografuje na Wybrzeżu Kości Słoniowej, w Czechosłowacji, Polsce, we Włoszech, Niemczech, Meksyku. Podczas drugiej wojny światowej jest fotoreporterem armii francuskiej. Wraz z Robertem Cappą w 1947 r. zakłada słynną agencję Magnum. Po wojnie fotografuje w krajach azjatyckich, afrykańskich, w ZSRR. Reprezentuje reportaż społecznie zaangażowany. Jest autorem licznych albumów⁸.

Grupa Magnum założona w 1947 r. szybko przeradza się w międzynarodową agencję fotoreportażu artystycznego. Dostarcza zdjęć wielu magazynom ilustrowanym, wydaje albumy, organizuje wystawy. Na członków magnum przyjmowani są najwybitniejsi przedstawiciele fotografii reporterskiej z całego świata.

Po dzień dzisiejszy, fotoreporterzy agencji uznawani są za najlepszych. Społecznego prestiżu nadaje także fakt, iż w agencji nie można się zatrudnić, to członkowie agencji zapraszają nowych wybitnych fotoreporterów w swe szeregi.

Edward Weston (1886 - 1958)

- *fotografia detalu*
- *grupa f/64*

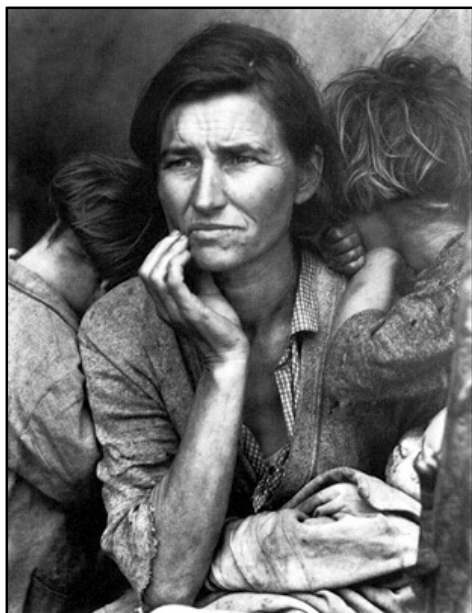
Pionier nowoczesnej fotografii. Jest amerykańskim artystą. Jego poszukiwania prowadzą do finezyjnej techniki maksymalnej ostrości obrazu. Fotografuje krajobraz przemysłowy o rytmicznych surowych formach, wykonuje słynne zdjęcia warzyw i muszli, fotografuje w dużych zbliżeniach. Jest także autorem wielu albumów oraz licznych publikacji przyrodniczych i geograficznych. Słynny z wielogodzinnego polerowania fotografowanych przedmiotów (kapusty, papryk, muszli), w celu uzyskania właściwego połysku. Zdjęcia papryki naładowane ogromną dawką erotyzmu stanowiły inspiracje dla wielu fotografików poszukujących nowych środków wyrazu⁹.

⁸ http://www.magnumphotos.com/c/Home_MAG.aspx

⁹ Mikołaj Iliński, Ryszard Kreyser: Ilustrowana...; op. cit.

Dorothea Lange (1895 – 1965)

- *reportaż społecznie zaangażowany*

Dorothea Lange to postać kojarzona przede wszystkim z fotografiami obrazującymi wielki kryzys gospodarczy w Ameryce. Jest wybitną dokumentalistką. W czasach kryzysu fotografuje nędze bezrobotnych, później w ramach komisji do badań migracji robotników rolnych oraz na zlecenie Urzędu Ochrony Rolnictwa. Dokonuje dokumentalnych zdjęć terenów i ludzi dotkniętych klęską kryzysu. Zdjęcia te wstrząsnęły opinią społeczną a ich styl stał się wzorem naśladowanym przez wielu fotoreporterów prasowych¹⁰. Po drugiej wojnie światowej, na zlecenie wojska, fotografuje ewakuacje Japończyków z wybrzeży Pacyfiku. Po 1954 roku tworzy cykle fotograficzne „Obrońca publiczny” oraz „Nowa Kalifornia”. Dorothea Lang nadaje fotografii

reporterskiej nową niezwykłą wartość. Dzięki niej fotoreportaż dookreślił swoją funkcję, wywierania presji, wzbudzania emocji, funkcję zmiękczenia ludzkich serc.

*Na zakończenie zajęć: prezentacja kilku odcinków filmu „Sto zdjęć naszego stulecia”.
Dyskusja na temat współczesnej siły oddziaływania fotografii. Próba wyszukania przykładów zdjęć, których publikacja wzbudziła ogromne zainteresowanie opinii publicznej.*

Zadanie: Uczniowie przez tydzień zwracają uwagę na zdjęcia publikowane w środkach masowego przekazu. Wybierają trzy, które wywarły na nich największe wrażenie. Przygotowują krytyczną wypowiedź na temat wybranych zdjęć. Uzasadniają swój wybór.

¹⁰ Jan Kosidowski: Zawód...; op. cit.